

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

САГАН ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 351:746.1:007

**ПРОТИДІЯ МЕДІА-ІНФОРМАЦІЙНОМУ ТЕРОРИЗМУ
ЯК ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

21.01.01 – основи національної безпеки держави (політичні науки)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному інституті стратегічних досліджень.

Науковий керівник:

доктор філософських наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
Ожеван Микола Андрійович,
Національний інститут стратегічних досліджень,
головний науковий співробітник відділу
інформаційної безпеки та кібербезпеки.

Офіційні опоненти:

доктор політичних наук, доцент
Даниленко Сергій Іванович,
Інститут міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса
Шевченка, завідувач кафедри міжнародних
медіакомунікацій та комунікативних технологій;
кандидат політичних наук
Дацюк Андрій Васильович,
Національна академія державного управління
при Президентові України, доцент кафедри
глобалістики, євроінтеграції та управління
національною безпекою.

Захист дисертації відбудеться 11 травня 2021 року об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.718.03 у Національному інституті стратегічних досліджень за адресою: 01030, м. Київ, вул. Алмазова, 18/7.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного інституту стратегічних досліджень за адресою: 01030, м. Київ, вул. Пирогова, 7-а.

Автореферат розіслано 11 квітня 2021 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

 Т. В. Черненко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасний стан міжнародних відносин характеризується руйнуванням механізмів безпеки в системі міждержавних відносин, що працювали впродовж останніх 70 років, і включенням у порядок денний світової політики нових глобальних загроз. З початку 2000-х років у переліку цих загроз найнебезпечнішою визнаний тероризм. Стан стурбованості світової спільноти, зумовлений діями терористів і тероризмом, знайшов втілення у численних документах ООН, ОБСЄ, ЄС, НАТО, ОДКБ, ШОС, а світову динаміку цього явища віддзеркалює щорічний Глобальний індекс тероризму (GPI), який охоплює 160 країн світу.

Інформаційні технології та медіа-революція 60–90-х років ХХ століття породили «нові» медіа (Б. Хоффман) та сприяли народженню нового виду тероризму, який у науковому та публіцистичному дискурсі отримав назву «медіа-тероризму».

Переваги нового способу боротьби з владою взяли на озброєння структури, які сповідують ідеї релігійного й політичного тероризму та пропагують серед молодіжної аудиторії нову радикальну мораль і нові радикальні цінності. У відносинах ЗМІ й терористів це означало переформатування парадигми інформаційної комунікації: формат відносин «тероризм для ЗМІ», що був характерним для ери «традиційних» ЗМІ, коли вони відігравали роль головного інструменту – каналу комунікації, трансформувався у формат «ЗМІ як інструмент медіа-тероризму». Ця особливість діяльності «нової» хвилі терористичного руху відображена в працях Б. Хоффмана, У. Лакера, Й. Александера, Б. Дженкінса, Р. Доулінга, Д. Уілкінсона, П. Крістофа та інших науковців.

У межах соціокультурного ландшафту провідних країн ЄС теророгенність поля безпеки пов'язується переважно з мусульманською громадою, яка заперечує європейські цінності. У цьому контексті в країнах ЄС медіа-інформаційний тероризм розглядається як загроза когнітивно-поведінковій цілісності людської особистості.

Про проблеми у розв'язанні цих питань свідчать критичні оцінки результатів виконання планів і програм дерадикалізації, які реалізуються окремими країнами Європи в межах стратегії протистояння медіа-тероризму.

Контекст європейської проблематики медіа-тероризму розглянуто в працях У. Бернатскі, Б. Накоса, Г. Вейманна, М. Конвей, М. Якобсона, Р. Фарнена, А. Спенсера, Л. Бертрама та інших науковців.

У сучасному вітчизняному політологічному дискурсі медіа-інформаційний тероризм трактується як новий феномен політичної боротьби,

що стосовно України проявляє себе в двох вимірах: внутрішньополітичному і зовнішньополітичному.

Загрози медіа-інформаційного тероризму національній безпеці України розкриті у працях В. Горбуліна, Д. Дубова, М. Ожевана, О. Дзьобаня, Г. Почепцова, М. Степика, Г. Яворської, Л. Чупрія, В. Циганова, О. Прудникової, Д. Кіслова, В. Мітіна, М. Матули, В. Рюміної, К. Герасименко, Т. Єрохіної, О. Боятюк, О. Чувакової та інших науковців.

Характеризуючи ступінь розробленості теми дослідження, можна констатувати наявність наукових праць, сфокусованих лише на окремих аспектах проблематики, яка аналізується в дисертації. Незважаючи на широкий масив наукової літератури, присвяченої медіа-тероризму як новому феномену політичної боротьби, привертає увагу відсутність комплексного дослідження проблематики медіа-тероризму в системі національної безпеки України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проводилося в межах наукового проєкту Національного інституту стратегічних досліджень «Протидія підривному впливам в інформаційному просторі України» (2019 р., номер державної реєстрації 0119U001039).

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є визначення пріоритетних напрямів та механізмів протидії медіа-інформаційному тероризму в політиці національної безпеки України.

Досягнення поставленої мети зумовило виконання таких завдань:

1. Узагальнити теоретико-концептуальні погляди на роль інформаційної складової у формуванні середовища безпеки в умовах інтернаціоналізації інформаційних комунікацій і радикалізації соціальних мереж.

2. Визначити зміст поняття медіа-інформаційного тероризму в когнітивно-поведінковому вимірі, виходячи з тенденцій зростання інформаційного протистояння, форм та способів інформаційної боротьби.

3. Проаналізувати зарубіжні практики протидії медіа-інформаційному тероризму та технології дерадикалізації молодіжної аудиторії як головного суб'єкта соціальних мереж, піддатливого до терористичних впливів.

4. Уточнити функції та завдання державних інститутів і громадянського суспільства України в реалізації політики протидії медіа-інформаційному тероризму в умовах посилення внутрішніх і зовнішніх теророгенних загроз та викликів.

5. Визначити пріоритетні напрями, механізми й технології протидії медіа-інформаційному тероризму в реалізації політики національної та інформаційної безпеки України.

Об'єкт дослідження: медіа-інформаційний тероризм як різновид тероризму.

Предмет дослідження: політика протидії медіа-інформаційному тероризму в системі національної безпеки України.

Методи дослідження: компаративний метод застосовано при аналізі існуючих практик України та країн ЄС у протидії медіа-інформаційному тероризму в правовому, політичному й історичному контекстах; системний метод – при дослідженні ролі інститутів і структур держави як елементів системи національної безпеки в протидії медіа-інформаційному тероризму; метод контент-аналізу з метою аналізу чинних концепцій, підходів і стратегій країн ЄС, у яких розкривається зміст антитерористичної політики; історичний метод – при аналізі впливу глобалізації інформаційної комунікації на зміну життєвого стилю людини та специфіки трансформацій відносин між ЗМІ і терористичними структурами в контексті розвитку інтернет-технологій; аксіологічний підхід – при аналізі впливу інформаційної агресії на когнітивно-поведінкову сферу людської особистості та її самоідентифікацію.

Комплексне застосування зазначених методів та методологічних підходів дало можливість реалізувати принципи об'єктивності, повноти, логічної несперечливості та конкретності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в системному аналізі змісту та напрямів політики протидії інформаційному тероризму в Україні та країнах ЄС в умовах глобалізації інформаційних комунікацій та визначенні на цій основі нових напрямів і механізмів протидії медіа-інформаційному тероризму в системі національної безпеки України.

У дисертації обґрунтовано низку положень, які відрізняються науковою новизною і виносяться на захист:

Уперше:

– поняття медіа-інформаційного тероризму проаналізовано відповідно до когнітивно-поведінкового підходу, що спирається на здатність людської психіки формувати і сприймати світ інформаційних повідомлень (меседжів), виходячи з досвіду предметно-практичної діяльності й інформаційної комунікації. Акцентовано увагу на тому, що в умовах інформаційного тиску соціально-інформаційна система людини зазнає фрагментації і стає надто вразливою для радикальних та екстремістських впливів;

– визначено пріоритетні напрями та механізми протидії медіа-інформаційному тероризму в системі національної безпеки України у контексті стратегії посилення опірності держави та суспільства (*англ. resilience*) до актуальних загроз та координації у цьому напрямі зусиль інститутів держави і громадянського суспільства;

– проведено комплексний аналіз нормативно-правових та інституційних механізмів протидії медіа-інформаційному тероризму в Україні в умовах гібридної агресії Росії та акцентовано увагу на недоліках у цьому плані у роботі органів державної влади в правовому, організаційному, гуманітарному й інформаційному аспектах.

Уточнено:

– вплив «м'якої» сили та відповідних технологій у стратегіях протидії інформаційному тероризму, спрямованих на нейтралізацію терористичного й екстремістського контенту в умовах перенесення терористичної діяльності у віртуальний простір інтернету і соціальних мереж;

– особливості прояву медіа-інформаційного тероризму в Україні з огляду на внутрішні та зовнішні теророгенні чинники, які визначають його зміст і характер;

– особливості національних практик окремих країн ЄС у протидії медіа-інформаційному тероризму та залучення до боротьби з тероризмом структур громадянського суспільства.

Дістали подальшого розвитку:

– концептуальне осмислення діалектики інформаційного суспільства за умов, коли відкритість, можливості та блага, які воно пропонує людині, контрастують із загрозами, небезпеками та викликами, які загрожують людині як соціально-культурного феномену;

– погляди на роль держави та її інститутів у концептуальному визначенні стратегії і політики національної й інформаційної безпеки, зміст і напрями якої наразі визначають небезпеки й загрози інформаційному суверенітету в умовах світової гібридної війни як головної детермінанти міжнародних відносин.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в уточненні і розширенні наукових уявлень про сутність медіа-інформаційного тероризму як різновиду тероризму та його зв'язку з такими поняттями, як: *сила*, *«м'яка» сила*, *інформаційна війна*, *стратегія непрямих дій*, що визначають зміст політики національної безпеки в умовах революції у військовій справі ХХІ століття.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації результати, висновки й рекомендації визначають пріоритетні напрями і механізми протидії медіа-інформаційному тероризму в системі забезпечення національної безпеки України й можуть використовуватися в процесі розроблення документів державного й регіонального рівнів, що стосуються питань національної та інформаційної безпеки.

Ці результати можуть бути використані в системі вищої і середньої освіти під час викладання як обов'язкових дисциплін «Політологія», «Безпека життєдіяльності» «Національна безпека держави» тощо, так і нових – «Комп'ютерна безпека», «Безпекологія», «Терорологія» тощо.

Особистий внесок здобувача. Основні ідеї, концептуальні положення, узагальнення та висновки стосовно об'єкта та предмета дослідження належать особисто здобувачу.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, результати і висновки дисертаційного дослідження пройшли апробацію та були оприлюднені під час роботи дев'яти наукових і науково-практичних конференцій: Міжнародної наукової конференції «Дні науки філософського факультету – 2016» (м. Київ, 20–21 квітня 2016 р.); наукової конференції «Геостратегічні пріоритети України в політичній, економічній, правовій та інформаційній сферах» (м. Київ, 20 жовтня 2016 р.); Міжнародної наукової конференції «Дні науки філософського факультету – 2017» (м. Київ, 25–26 квітня 2017 р.); наукової конференції «Геостратегічні пріоритети України в політичній, економічній, правовій та інформаційній сферах» (м. Київ, 19 жовтня 2017 р.); II Всеукраїнської наукової конференції «Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики» (м. Дніпро, 26–27 травня 2017 р.); III Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і практика актуальних наукових досліджень» (м. Запоріжжя, 28–29 вересня 2018 р.); IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави» (м. Київ, 30 березня 2018 р.); XXVI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки» (м. Вінниця, 21 січня 2019 р.); XXVII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційні пріоритети у розвитку науки» (м. Вінниця, 18 лютого 2019 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлені в 13 публікаціях, серед них: 3 статті – у фахових наукових виданнях України, 1 – у міжнародному науковому журналі, 9 – у вигляді тез на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях в Україні.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації визначена логікою дослідження відповідно до поставленої мети та завдань. Дисертація складається із вступу, трьох розділів (поділених на підрозділи), висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел (298 найменувань). Загальний обсяг дисертації – 224 сторінки, з них 192 сторінки основного тексту. Список використаних джерел подано на 32 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, розкриваються мета і завдання, об'єкт і предмет дисертаційної роботи, її методологічні засади, визначається наукова новизна дослідження, відображаються його теоретичне й практичне значення, форми апробації результатів, зазначено структуру дисертації та її обсяг.

У **Першому розділі** «**Теоретико-методологічний вимір медіа-інформаційного складника у політиці національної безпеки держави**» проаналізовано основні концептуальні підходи, особливості та небезпеки функціонування медіа-інформаційного простору в умовах інформаційного суспільства та культури постмодерну. Феномен медіа-інформаційного тероризму розкрито через основні суміжні поняття й категорії національної безпеки.

У **Підрозділі 1.1. «Інформаційний складник безпеки у поглядах теоретиків інформаційного суспільства»** акцентується увага на тому, що особливістю сучасного розвитку світової цивілізації і стану міжнародних відносин є визнання інформації й інформаційних технологій як інноваційного фактору національної могутності й інструменту політики.

Фундатори концепції інформаційного суспільства А. Тоффлер, З. Бжезинський, Й. Масуда, П. Дракер, М. Кастельс, А. Турен, М. Постер та інші науковці, розглядаючи інформаційний складник політики національної безпеки держави, висловили такі інтенції стосовно зумовлених ним викликів: глобальна система комунікації дедалі більше відкриває кожна націю до зовнішніх інформаційних впливів (А. Тоффлер); електронні аудіовізуальні засоби зв'язку створюють нове бачення світу через деідеологізацію (З. Бжезинський); посилюється загроза терористичних актів, що здійснюються злочинними організаціями, групами чи окремими особами (Й. Масуда); в умовах інформаційного суспільства відбувається перерозподіл влади (П. Дракер, М. Кастельс); залежність від мови засобів масової інформації призводить до далекосяжних наслідків для характеристик організації та цілей політичних процесів (М. Кастельс); інформаційне суспільство менш соціально структуроване і більш поліморфне (М. Постер, С. Нора, А. Мінк); посилення інтенсивності обмінів і комунікацій усіх індивідів збільшує здатність маніпулювати суспільством (А. Турен).

Встановлено, що ключовою ланкою інформаційно-технологічного механізму, що посприяв процесу формування «зміненої свідомості», «нових правил поведінки», «нових уявлень щодо способів використання часу, простору, логіки і причинності» (А. Тоффлер) стали «нові» медіа, свобода

інформаційних потоків та стрімка комерціалізація інформаційних технологій. Опанування цих технологій силами екстремістського спрямування кидає виклик духовно-культурній ідентичності людської особистості, світу традицій і, як наслідок, стабільності в суспільстві та державі.

У **Підрозділі 1.2. «Медіа-інформаційний тероризм у сучасному політологічному дискурсі: зарубіжний і вітчизняний контент»** акцентується на тому, що в центрі уваги представників політологічного дискурсу, наукової та експертної спільноти країн Заходу феномен медіа-тероризму опинився, починаючи з 90-х років ХХ століття. Феномен медіа-інформаційного тероризму і практику протидії новій загрозі досліджено в контексті систематизації запропонованих для аналізу праць у трьох великих напрямках. Перший об'єднує наукові праці, які розкривають онтологію медіа-тероризму і його становлення як різновиду міжнародного терористичного руху (Б. Хоффман, У. Лакер, Й. Александер, Б. Дженкінс, Р. Доулінг, Д. Уілкінсон, М. Вевьорка, П. Крістоф, М. Кемпхаджсен, Е. Віссерс, У. Бернатські). Праці цих авторів створюють онтологію сучасного медіа-інформаційного тероризму і розкривають механізми інформаційної комунікації ЗМІ й терористів в умовах функціонування «новітніх» медіа. Другий напрям об'єднує праці, які висвітлюють особливості терористичної активності в мережевій структурі інтернету (Г. Вейманн, Б. Накос М. Конвей). Третій напрям об'єднує наукові розвідки, присвячені методам і технологіям протидії терористичній пропаганді та радикалізації молоді (М. Якобсон, Д. Уілкінсон, Дж. Мартін, Р. Фарнен, Р. Двіведі, А. Спенсер та ін.).

У контексті протидії медіа-тероризму розглядалися праці низки російських авторів: Ю. Антоняна, А. Білоножкіна, В. Вітюка, Г. Гаджієва, А. Гушера, Д. Журавльова, І. Лупова, Е. Ляхова, Р. Оганяна, Г. Остапенко, І. Панаріна, В. Петухова, Д. Соломіна та ін. Констатується, що в політиці протидії тероризму в інформаційній сфері думки авторів зосереджуються на «м'якій» силі – духовно-культурному потенціалі суспільства, ЗМІ, ініціативах громадянського суспільства та координації дій інститутів держави.

Національний формат висвітлення феномену медіа-інформаційного тероризму і заходів, спрямованих на протистояння цьому явищу представлений у працях В. Горбуліна, В. Циганова, Д. Дубова, М. Ожевана, О. Дзьобаня, М. Степика, Г. Яворської, Л. Чупрія, Д. Кіслова, В. Мітіна, М. Матули, В. Рюміна, К. Герасименко, Т. Єрохіної та інших науковців. Встановлено, що вітчизняні вчені розглядають медіа-інформаційний тероризм як наслідок матеріалізації двох груп факторів: внутрішнього характеру (зростання у суспільстві теророгенних чинників); зовнішнього характеру (гібридна агресія Росії).

Уточнення наукових підходів до визначення інформаційного тероризму та особливостей впливу інформаційної комунікації (У. Матурана, Ф. Варела, Н. Луман) на масову свідомість надало можливість розглянути медіа-інформаційний тероризм через когнітивно-поведінковий підхід.

У **Підрозділі 1.3. «Медіа-інформаційний тероризм у понятійно-категорійному вимірі»** йдеться про те, що медіа-інформаційний тероризм є однією із глобальних загроз і форм латентного протиборства, прихованим ресурсом, який можна розглядати як «м'яку» контрсилу і яким наразі користуються держави, великі та малі національні й транснаціональні компанії, терористичні угруповання, кримінальні структури і навіть окремі особистості.

З'ясовано, що поняття *медіа-тероризм* корелює з такими категоріями і поняттями національної безпеки, як: *сила* (англ. power), *«м'яка» сила* (англ. soft power), *інформаційна війна*, *стратегія непрямих дій*, спільним знаменником яких є знаково-символічна сфера людини, у якій ключову роль відіграють мова, символічна культура, цінності й характер інформаційної комунікації. В умовах інформаційної агресії ця сфера зазнає неабиякого впливу «мозаїки» значень подій і речей, що поступово формують «мозаїчну свідомість», характерною особливістю якої є втрата людиною спроможності до критичного мислення та адекватної оцінки реальності, що перетворює таку людину на особливо піддатливу до радикальних та екстремістських впливів.

Встановлено, що небезпеки насильницької мови або мови ворожнечі (англ. offensive speech; hate speech) в інформаційній комунікації є особливо помітними на інтернет-майданчиках і в соціальних мережах. Специфіка організації блогосфери та особливості інтернет-культури перетворили соціальні мережі на небезпечний інструмент пропаганди екстремізму, тероризму та рекрутування молодих людей до лав терористичних організацій.

У **Другому розділі «Політика протидії медіа-інформаційному тероризму у тероронебезпечних країнах Європи»** акцентовано увагу на ключових проблемах європейського інформаційно-культурного і політичного простору, що розкривають онтологічний аспект тероризму у Європі, проаналізовано досвід політики протидії медіа-інформаційному тероризму у Франції, Німеччині, Іспанії, Великій Британії і Російській Федерації, розкриті технології і напрями роботи державних структур і громадянського суспільства у напрямі дерадикалізації та деекстремізації молодіжної свідомості.

У **Підрозділі 2.1. «Соціокультурні виклики політиці безпеки Європи і технології медіа-інформаційного тероризму»** наголошується на тому, що теророгенність сучасного європейського культурного й інформаційного простору пов'язана з низкою викликів, які відображають духовно-культурні, інформаційно-комунікативні й інформаційно-політичні орієнтири, найбільш

характерними серед яких є: а) криза політики мультикультуралізму; б) збереження в межах європейського суспільства конфліктного потенціалу міжкультурного (міжцивілізаційного) діалогу; в) зростання екстремізму, радикалізму й тероризму в інтернет-просторі та в соціальних мережах; г) небезпека російської «пропаганди насильства».

Охарактеризовано технології ведення медіа-інформаційного терору в соціальних медіа країн ЄС, завдяки яким діяльність терористів за коефіцієнтом «витрати–результати» виглядає більш ефективною, ніж діяльність державних структур. Серед терористичних наративів слід особливо виокремити наступні: підтримання культурної ідентичності та вічність квазіімперії ІДІЛ. Максимально використовуються різноманітні інтернет-платформи та здійснюється децентралізація операцій з медіаконтентом.

Зазначено, що для політики інформаційної безпеки ЄС і НАТО російська пропаганда перетворилася на неабияку загрозу національному суверенітету країн-учасниць, а сама Росія, яка використовує інструмент медіа-терору у відносинах із Заходом, віднесена до небезпечних нарівні з терористичними організаціями. Успіхові російської пропаганди насильства в інформаційному просторі ЄС сприяють: масштабність присутності російських медіа-операторів у європейському та світовому інформаційному просторі; уважний добір контенту інформаційних повідомлень із врахуванням специфічних профілей цільової аудиторії; інформаційно-психологічний вплив здійснюється відповідно до очікувань цільової аудиторії тощо.

У **Підрозділі 2.2. «Політика протидії медіа-інформаційному тероризму у провідних країнах ЄС та Великій Британії»** зосереджено увагу на тому, що для країн Європи сучасна хвиля тероризму пов'язується з двома чинниками: мусульманською громадою та новою тактикою боротьби в кіберпросторі, яку обрали терористи.

Виокремлено низку спільних особливостей національно-політичних практик протидії медіа-тероризму, характерних для **Франції, Німеччини, Іспанії та Великої Британії**. Разом з тим, привертається увага до відсутності у політичному дискурсові зазначених країн терміну *«медіа-інформаційний тероризм»*, оскільки у політичних документах даних країн він «розчинений» у понятті *«кібертероризм»*, а в документах нормативно-правих – у понятті *«тероризм»*. Підкреслено особливості додержання в ЄС положень концепції «віртуального Шенгену» й той факт, що членство більшості країн членів ЄС в НАТО зобов'язує їх координувати питання кібербезпеки в межах стратегії Альянсу.

Визначено особливості національної політики протидії медіа-тероризму в зазначених країнах ЄС. Зусилля **Франції** сконцентровані на запобіганні

насильницькій радикалізації молоді через ресурси інтернету та боротьбі структур безпеки з терористичним контентом, який розповсюджують і терористичні організації, і окремі особи. Технології і напрями цієї роботи визначені в Національному плані попередження радикалізації (PNPR) та в Плані дій по боротьбі з тероризмом (РАСТ, 2018 р.). Діяльність спецслужб **Німеччини** зосереджується на відпрацюванні «точкових» технологій нейтралізації терористичного контенту та переформатуванні когнітивно-поведінкової сфери осіб, які потрапили під вплив ідей тероризму. Основу нової німецької стратегії становить «параштатний» підхід, базовими елементами якого є плани PANDORA, X-SONAR, RADIG-Z, RISKANT. Вони націлені на відстеження ступеня радикалізації соціальних мереж і прогнозування терористичних актів. Політику **Іспанії** у протидії медіа-тероризму визначає радикалізація молоді за рахунок захоплення ідеями салафізму та переходом терористів в інтернет-простір. Складовими цієї політики є Національний стратегічний план по боротьбі з насильницькою радикалізацією (2015 р.), Комплексна стратегія боротьби з міжнародним тероризмом і радикалізацією (2016 р.) та інші документи. Сучасний варіант політики протидії медіа-тероризму **Великої Британії** ґрунтується на контртерористичній стратегії «Contest» (2018 р.), центральним елементом якої є Програма «Prevent» (іноді її називають «стратегією»). Від 2011 р. особлива увага в Програмі відводиться інтернету як найнебезпечнішому каналу комунікації.

У **Підрозділі 2.3. «Стратегія протидії інформаційному тероризму в політиці національної безпеки Російської Федерації»** акцентовано увагу на тому, що у сучасній історії Росії медіа-інформаційний тероризм до загроз національній безпеці був віднесений із 2013 року. Відлік часу знаменувала низка заяв посадовців державного рівня, які висловили стурбованість проявами екстремізму й тероризму в медійному просторі країни. У контексті нових загроз (у тому числі й інформаційної складової) були прийняті Стратегія національної безпеки РФ до 2020 року (2015 р.), Концепція зовнішньої політики РФ (2016 р.), Воєнна доктрина РФ (2016 р.), Доктрина інформаційної безпеки РФ (2016 р.). Вони значно посилили закон «Про протидію тероризму» (2006 р.) та Концепцію протидії тероризму в РФ (2009 р.), яким у боротьбі з тероризмом належить особлива роль.

Розкрито основні проблемні питання нової стратегії Росії та висвітлено діяльність Національного антитерористичного комітету (НАК), який працює у складі ФСБ. Завдання протидії медіа-інформаційній терористичній загрозі НАК вирішує за допомогою інформаційних технологій з метою контролю контенту інтернет-простору та інструментарію, який той надає громадським активістам,

користувачам інтернет-ресурсів, представникам закладів освіти, культури та молодіжних організацій.

Разом з тим зазначається суперечливий характер російської політики протидії тероризму й медіа-тероризму зокрема, оскільки в умовах сучасної глобальної гібридної війни російські політичний «істеблішмент», намагаючись убезпечити себе від загроз тероризму, створюю чимало подібних загроз для країн Альянсу й для України.

У Третньому розділі **«Протидія медіа-інформаційному тероризму в політиці національної безпеки України»** досліджено особливості медіа-інформаційного тероризму у новітній історії України, фактори його поширення та пріоритетні напрями і механізми протидії медіа-інформаційному тероризму в сучасній політиці національної безпеки України.

У Підрозділі **3.1. «Феномен медіа-інформаційного тероризму у новітній історії України і політико-правова відповідь держави на нову загрозу національній безпеці»** феномен медіа-інформаційного тероризму проаналізовано у двох характерних для України вимірах: внутрішньому і зовнішньому. Особливістю першого є боротьба за владу в країні між головними політичними й економічними силами. Особливість другого виміру – ведення інформаційної війни Росії проти України як складової гібридної агресії.

Констатується, що нові реалії «гібридного світу» (В. Горбулін) підштовхнули національну еліту й українське суспільство до переосмислення внутрішньої і зовнішньої проблематики розвитку країни та визначення конкретних політичних цілей національної безпеки на основі перевірених часом практик та інструментів. Знаковими етапами оновлення Україною складових національної безпеки стало прийняття у 2015–2017 роках низки документів стратегічного характеру: Стратегії національної безпеки України (2015 р.); Военної доктрини України (2015 р.); Доктрини інформаційної безпеки України (2017 р.). У Стратегії національної безпеки України (2020 р.) оновлено вимоги до інформаційної політики держави з огляду на зміни, що відбулися в Україні та навколо неї за останні п'ять років.

Встановлено, що у протидії інформаційній зовнішній агресії ці документи передбачають широке застосування стратегічного інструментарію «м'якої» сили, ними визначені стратегічні комунікації, урядові та кризові комунікації й стратегічний наратив. Підкреслено, що особливістю цих документів є факт обминання проблеми медіа-інформаційного тероризму як окремого питання в системі національної й інформаційної безпеки країни.

У підрозділі **3.2. «Інститути держави і громадянське суспільство у політиці протидії медіа-інформаційному тероризму»** питання протидії медіа-інформаційному тероризму досліджено в контексті діяльності інститутів

держави, яким відповідно до чинних політико-правових документів така функція визначена.

Констатується, що відповідно до Стратегії національної безпеки України (2015 р., 2020 р.), Воєнної доктрини України (2015 р.), Доктрини інформаційної безпеки України (2017 р.), Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» (2017 р.), Закону України «Про національну безпеку України» (2018 р.) провідною інституцією у боротьбі з тероризмом (протидії медіа-інформаційному тероризму) визнано Службу безпеки України (СБУ), яка тісно координує свою діяльність із Службою зовнішньої розвідки України (СЗРУ), Воєнною розвідкою ЗС України і Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України; Міністерством цифрової трансформації України, Міністерством культури та інформаційної політики України (наступником Міністерства інформаційної політики України, ліквідованого в 2019 р.); Державним агентством України з питань кіно; Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення; Державним комітетом телебачення і радіомовлення України, а також структурами громадянського суспільства.

Відзначено, що діяльність цих структур потребує концептуального осмислення і пошуку кожною структурою свого місця.

Підкреслено координаційну роль у протидії тероризму у всіх його формах та виявах Ради національної безпеки та оборони України (РНБОУ).

Розкрито потенціал і реальний внесок у протидію медіа-інформаційному тероризму структур громадянського суспільства.

У Підрозділі 3.3. «Пріоритетні напрями та механізми протидії медіа-інформаційному тероризму в політиці національної безпеки України в умовах гібридної війни» визначені й розкриті пріоритетні напрями та механізми протидії медіа-інформаційному тероризму на основі врахування динаміки внутрішньо- і зовнішньополітичних процесів і подій, які вплинули на стан безпеки України.

Наголошено, що в умовах гібридної війни в інформаційній складовій політики національної безпеки влада й інститути держави повинні врахувати низку уроків, які отримали суспільство і держава, а саме: 1) інформаційний простір країни повинен бути побудованим на принципах прозорості і права; 2) в умовах гібридної війни соціальні мережі, кіберпростір та блогосфера стають найбільш небезпечним середовищем; 3) заперечення ідентичності особистості на рівні історії, культури, релігії, освіти призводить до руйнування когнітивно-поведінкової сфери людини, що є тотожним ліквідації будь-яких проявів національного духу.

Пріоритетні напрями та механізми протидії медіа-інформаційному тероризму в політиці національної безпеки розкриті на основі принципу кореляції зусиль, який передбачає взаємодію всіх структур, залучених до боротьби з тероризмом, на основі єдиного концепту, координуючого органу та опори на «м'яку» силу.

Запропоновано створити при АТЦ СБУ **Раду інтегрованих ініціатив**, найважливішими завданнями якої повинні стати вироблення та виконання Національної програми протидії медіа-інформаційному тероризму, узгодження форм, методів і технологій протидії інформаційному тероризму та залучення до розроблення нової Концепції боротьби з тероризмом представників громадських структур.

Розкриті завдання, форми роботи та механізми підвищення ефективності антитерористичної діяльності Міністерства цифрової трансформації України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та інформаційної політики України, Національної ради з питань телебачення і радіомовлення України та структур громадянського суспільства.

ВИСНОВКИ

Отримані результати дослідження дають можливість сформулювати такі висновки:

1. З 60-х років ХХ століття динаміку розвитку світової цивілізації почали визначати інформація та інформаційні технології. Як інноваційний фактор національної могутності й інструмент політики вони докорінно змінили стиль життя окремих людей і народів, встановили нові правила взаємовідносин, внесли зміни у свідомість й уявлення індивідів про шляхи до успіху та самореалізації. Водночас під тиском технологій та зростаючої агресивності інформаційних комунікацій людина почала втрачати природні обереги, якими є родина, суспільство, держава, релігія і культура.

Ключовим чинником у цьому руйнівному процесі виступили ЗМІ й інформаційно-технологічні інструменти глобальної комунікації – супутники, комп'ютери, телекомунікаційні та кабельні системи. Інформаційна небезпека для людини, яку принесли нові технології, полягає також у тому, що глобальна комунікація вивела на політичну авансцену міжнародної політики «нові» сили (екстремістські й терористичні організації), пов'язані з радикальними політичними ідеологіями й течіями, які намагаються досягти своїх цілей, використовуючи тактику мережевих структур аби похитнути політико-ідеологічні та духовно-культурні детермінанти сучасних демократій та заявити про себе як прихильників «більш справедливого» суспільства. За цих умов

медіа-тероризм можна характеризувати як порівняно новітнє знаряддя політичної боротьби.

2. У вітчизняному політологічному дискурсі загрозу медіа-інформаційного тероризму в системі національної безпеки переважно розглядають у площині права та соціально-психологічних наслідків. Прихильники правового підходу вважають, що тероризм взагалі, і духовний зокрема є діяльністю, що виражається в залякуванні населення та органів влади з метою досягнення злочинних намірів. Представники другого підходу виходять з того, що як феномен «малої війни» медіа-інформаційний тероризм поєднує у собі дві форми боротьби: силову – терористичні акції і «м'яку» – інформаційні деструктивні впливи. Генезис інформаційного тероризму вказує на його кореляцію з такими категоріями безпеки як: *сила, інформаційна сила, «м'яка» сила, стратегія непрямих дій, інформаційна війна*. Йдеться про небезпеки для людської особистості більш глибинного характеру – стрімку зміну її когнітивно-поведінкової сфери, що відбувається під тиском щоденного небезпечного контенту інформаційної комунікації.

3. Політика протидії інформаційному тероризму в таких країнах Європи як Франція, Німеччина, Іспанія і Велика Британія є складовою політики їх національної безпеки. Особливістю побудови у даних країнах відповідних стратегій, концепцій і програм є те, що вони враховують ризики і небезпеки інформаційного способу життя, що об'єктивно притаманні суспільствам цих країн, і стан теророгенності, який політичне керівництво пов'язує наразі з радикальним ісламським фактором (джихадизмом). Найбільш проблемними питаннями у боротьбі з тероризмом в цих країнах є радикалізація молоді через ресурси інтернету; невизнання емігрантською часткою суспільства національної ідентичності країни перебування; радикалізація ісламських громад.

Ефективними у боротьбі з тероризмом слід вважати плани попередження радикалізації PHAROS і PNPR (Франція), PANDORA і SONAR (Німеччина), PENLCRV (Іспанія), «Prevent» (Велика Британія), метою упровадження яких є переформатування когнітивно-поведінкової сфери тієї частки молоді, яка вже опинилася під впливом ідей радикального та терористичного характеру, навернення її до європейських ліберально-демократичних цінностей.

4. Характерною ознакою системи протидії медіа-інформаційному тероризму як складової інформаційної і національної безпеки України є те, що як цілісне і несуперечливе явище вона склалася лише починаючи від 2015 р. Уперше в новітній історії України було створено комплекс державних документів, які визначили головні пріоритети інформаційної безпеки й функціональні обов'язки силових інститутів держави, яким надано певні

повноваження в антитерористичній діяльності. роду До такого документів передусім слід віднести: Стратегію національної безпеки України (2015 р.), Воєнну доктрину України (2015 р.), Доктрину інформаційної безпеки України (2017 р.), Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» (2017 р.), Закон України «Про національну безпеку України» (2018 р.), Концепцію боротьби з тероризмом в Україні (2019 р.), Стратегію національної безпеки України (2020 р.) та Стратегію воєнної безпеки України (2021 р.).

Головною структурою, яка відповідає і координує зусилля всіх інших структур у боротьбі з тероризмом, є Служба безпеки України (СБУ). Відповідно до положень Доктрини інформаційної безпеки України (2017 р.) керівництвом держави поставлені певні безпекові завдання перед низкою державних установ гуманітарної й інформаційної політики, до обов'язків яких віднесено питання оновлення механізмів соціальної комунікації та протидії медіа-інформаційному тероризму. Проте, діяльність у даному напрямі серйозно гальмують: недосконалість законодавчої бази, яка регулює сферу антитерористичної безпеки; відсутність законодавчого визначення терміну *медіа-інформаційний тероризм (інформаційний тероризм)*; нечітко окреслені ролі окремих міністерств і відомств в системі реалізації антитерористичної стратегії; відсутність соціально значущих освітніх проєктів із антитерористичної тематики тощо.

5. Пріоритетними напрямками стратегії посилення опірності держави і суспільства до загрози медіа-інформаційного тероризму повинні стати: посилення комунікативної складової антитерористичної практики структур сектору безпеки; удосконалення інформаційної політики держави з урахуванням специфіки гібридної війни; удосконалення нормативно-правової бази; виховання інформаційної культури молоді; інкорпорування потенціалу громадянського суспільства і громадського телебачення та блогосфери в систему протидії медіа-інформаційному тероризму; розвиток міжнародного медіа-інформаційного співробітництва. Зазначені напрями повинні бути відображеними у Стратегії національної безпеки України, Доктрині інформаційної безпеки України, Концепції боротьби з тероризмом в Україні, Стратегії воєнної безпеки України, та інших державних документах, які безпосередньо торкаються питань боротьби з тероризмом, у політичних практиках інших державних та недержавних структур, залучених до антитерористичної діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Саган О. В. Іспанія у протидії екстремізму і тероризму в період новітньої історії. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія* : зб. наук. праць. 2017. № 1 (35). С. 42–55.

2. Саган О. В. Політика і технології протидії екстремізму й тероризму в Російській Федерації. *Держава і право. Серія: Політичні науки* : зб. наук. праць. 2017. Вип. 76. С. 34–50.

3. Саган О. В. Медіа-інформаційний тероризм у когнітивно-поведінковому підході. *Держава і право. Серія: Політичні науки* : зб. наук. праць. 2019. Вип. 83. С. 14–25.

4. Sagan O. Volunteer movement in Ukraine against the hybrid aggression of the Russian Federation. *Evropský politický a právní diskurz*. 2019. Vol. 6. № 2. Pp. 92–99.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

5. Саган О. В. Проблема «неповнолітності розуму» Гегеля у протидії радикалізму і тероризму в інтернет просторі. *Дні науки філософського факультету – 2016* : Міжнар. наук. конф., м. Київ, 20–21 квіт. 2016 р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський (голова) [та ін.]. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. Ч. 10. 199 с. С. 23–24.

6. Саган О. В. Світова спільнота у протидії медіа-інформаційному тероризму: від проблеми до досвіду. *Геостратегічні пріоритети України в політичній, економічній, правовій та інформаційній сферах* : матеріали наук. конф., м. Київ, 20 жовт. 2016 р. Київ : Інститут міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка, 2016. С. 153–155.

7. Саган О. В. Коаліційна політика у боротьбі з тероризмом: уроки Сирії. *Дні науки філософського факультету – 2017* : Міжнар. наук. конф., м. Київ, 25–26 квіт. 2017р. : [матеріали доповідей та виступів] / редкол. : А. Є. Конверський (голова) [та ін.]. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. Ч. 8. 167 с. С. 90–92.

8. Саган О. В. Роль ЗМІ у питаннях протидії тероризму. *Геостратегічні пріоритети України в політичній, економічній, правовій та інформаційній сферах* : матеріали наук. конф., м. Київ, 19 жовт. 2017 р. Київ : Інститут міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка, 2016. С. 201–202.

9. Саган О. В. Освіта як складова протидії екстремізму: проблеми та рішення. *Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики* : матеріали II Всеукр. наук. конф., м. Дніпро, 26–27 трав. 2017 р. Дніпро : СПД «Охотнік», 2017. Ч. 1. С. 17–19.

10. Саган О. В. «Халіфат в кіберпросторі» або новий тип тероризму. *Теорія і практика актуальних наукових досліджень* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 28–29 верес. 2018 р. Херсон : Видавництво «Молодий вчений», 2018. Ч. 1. С. 122–124.

11. Саган О. В. Соціальні мережі як інструмент інформаційної війни. *Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави* : зб. тез наук. доп. IX Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 30 берез. 2018 р. Київ : Національна академія СБУ, 2018. С. 379–381.

12. Саган О. В. Політика протидії медіа-інформаційному тероризму у Німеччині. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки* : матеріали XXVI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Вінниця, 21 січ. 2019 р. Вінниця, 2019. Ч. 10. С. 36–40.

13. Саган О. В. Протидія проявам медіа-інформаційного тероризму у Великобританії. *Інноваційні пріоритети у розвитку науки* : матеріали XXVII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Вінниця, 18 лют. 2019 р. Вінниця, 2019. Ч. 2. С. 9–13.

АНОТАЦІЯ

Саган О. В. Протидія медіа-інформаційному тероризму як питання національної безпеки України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 21.01.01 – основи національної безпеки держави (політичні науки). – Національний інститут стратегічних досліджень, Київ, 2019.

Дисертація присвячена аналізу політики протидії медіа-інформаційному тероризму в системі політики національної безпеки України. З огляду на теоретичне, політичне, нормативно-правове й емпіричне осмислення зарубіжними та вітчизняними науковцями проблеми протидії медіа-інформаційному тероризму в дослідженні визначено та розкрито зміст пріоритетних напрямів та механізмів протидії медіа-інформаційному тероризму.

Увагу акцентовано на тому, що ключовим чинником зародження медіа-інформаційного тероризму як принципово нового різновиду тероризму стала революція в системі масових комунікацій, започаткована в 60–90-х роках ХХ століття, яка кардинально змінила медіасферу. Домінуючим інструментом цих змін стали «новітні медіа».

Здійснено комплексний аналіз стратегій протидії медіа-тероризму, опрацьованих у Франції, Німеччині, Іспанії, Великій Британії.

Розкрито проблемні питання щодо інформаційної складової політики національної безпеки України. На цій основі визначено пріоритетні напрями, форми та механізми реалізації політики протидії медіа-інформаційному тероризму і запропоновані відповідні завдання державних інститутів і структур громадянського суспільства.

Ключові слова: тероризм, медіа-інформаційний тероризм, стратегія національної безпеки, інформаційна безпека, інформаційна війна, гібридна війна, механізми протидії інформаційному тероризму, когнітивно-поведінкова сфера.

АННОТАЦІЯ

Саган О. В. Противодействие медиа-информационному терроризму как вопрос национальной безопасности Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата политических наук по специальности 21.01.01 – основы национальной безопасности государства (политические науки). – Национальный институт стратегических исследований, Киев, 2019.

Диссертация посвящена анализу политики противодействия медиа-информационному терроризму в системе политики национальной безопасности Украины. Учитывая теоретическое, политическое, нормативно-правовое и эмпирическое осмысление зарубежными и отечественными учеными проблемы противодействия информационному терроризму, в исследовании определено и раскрыто содержание приоритетных направлений и механизмов противодействия медиа-информационному терроризму.

Акцентируется внимание на том, что ключевым фактором зарождения нового вида терроризма, а именно медиа-информационного терроризма, стала революция в массовой коммуникации 60–90-х годов XX века, которая за счет новых технологий кардинально изменила медиа-сферу. Доминирующим инструментом этих изменений стали «новые медиа».

Осуществлен комплексный анализ стратегий противодействия медиа-терроризму во Франции, Германии, Испании, Великобритании.

Сформулированы проблемные вопросы, касающиеся информационной составляющей политики национальной безопасности Украины. На этой основе определены приоритетные направления, формы и механизмы реализации политики противодействия медиа-информационному терроризму и предложены соответствующие задачи для государственных институтов и структур гражданского общества.

Ключевые слова: терроризм, медиа-информационный терроризм, стратегия национальной безопасности, информационная безопасность, информационная война, гибридная война, механизмы противодействия информационному терроризму, когнитивно-поведенческая сфера.

SUMMARY

Sagan O. Countering media-information terrorism as issue of national security of Ukraine. – Manuscript.

The thesis is submitted for receiving a candidate's degree in political sciences, the specialization 21.01.01 – Fundamentals of the national security. – National Institute for Strategic Studies. – Kyiv, 2021.

The dissertation is devoted to analysis of policy of countering media-information terrorism in the system of national security policy of Ukraine. Based on the theoretical, political, legal and empirical understanding of the problem of countering information terrorism by foreign and domestic researchers, the study identifies and discloses the content of priority areas and mechanisms of countering media-information terrorism.

The emphasis is placed on the fact that the information-technological revolution of the 60–90s of the XX century, which radically changed the world and the human itself, became the key factor of the emergence of a new type of terrorism – information terrorism. The means of global communication – satellites, computers, telecommunication and cable systems – became the dominant tools for these changes. The information society theorist Alvin Toffler defined them as «The Third Wave», while the information terrorism researcher Bruce Hoffman – as «new media». For the relation between media and terrorism, this meant reformatting the paradigm of the role of the main actors: the format of relations «terrorism for the media», which was typical of the era of the «traditional media», where they played the role of the main subject-communication channel, transformed into the format «media as a tool of media terrorism». Since then, terrorist organizations have begun to determine the content of messages for the audience themselves, monitor the public reaction to news reports, work with target groups, and define the purpose and nature of the subsequent actions. This kind of terrorism has become equally dangerous both for the leaders of the technological and informational way of life and for the outsiders of this process.

Based on a comprehensive analysis of the experience of combating information terrorism in countries such as France, Germany, Spain, and the United Kingdom, the policies of these countries in the fight against terrorism, priority areas and technologies are explored. The article covers the content of the most effective projects in this area, including PHAROS and P NPR (France), PANDORA and

SONAR (Germany), PENLCRV (Spain), “Prevent” (the United Kingdom); it is concluded that their main goal is to reformat the cognitive-behavioral sphere of that part of the youth who have already been exposed to the influence of radical and terrorist ideas and to steer this youth on the course of true values of the spiritual life of man.

Attention is drawn to the fact that in the national political science discourse, the threat of media-information terrorism in the national security system is mainly considered in two dimensions: the legal dimension and the dimension of socio-psychological consequences. However, the genesis of information terrorism and its correlation with such security categories as «power», «information power», «soft power», «strategy of indirect actions», «information war» distinguished other shades in media-information terrorism. This refers to a deeper threat to the human person – a rapid change in his cognitive-behavioral sphere, which is occurring under pressure from everyday dangerous content of information communication. It is stated that the continuous fear spread by terrorists changes the tone in the sign-symbol infrastructure of man and society, its shades and content. Under such conditions, the principle of identification begins to work when life priorities are chosen not by the rational, but by the emotional sphere of the human psyche.

This encouraged the author to consider the phenomenon of media-information terrorism in her own way: media-information terrorism is the implementation by the organized groups (or individuals) of information and psychological influence on a person or a social group based on the use of the media resource to change the sign-symbol human infrastructure and its psychological state. The media act as an instrument, and information (message) – as a means of influencing the person. The purpose of the terrorists is the authorities’ making the necessary political decisions.

It is determined that in the context of growing internal and external threats, the main efforts of the policy of countering information terrorism in Ukraine should focus on: strengthening of the communicative component of the counterterrorism practice of the security sector structures; improvement of information policy of the state taking into account the peculiarities of the hybrid war; improvement of the legal framework; cultivating information culture in youth; incorporation of the potential of civil society and public television into the system of countering media-information terrorism; development of international cooperation. The mechanisms that should contribute to the effective implementation of these areas as the basic elements of the counterterrorism strategy of Ukraine are specified.

Keywords: terrorism, media-information terrorism, national security strategy, information security, information war, hybrid war, tools of countering information terrorism, cognitive behavioral sphere.